

1940-2020

مروری بر کارنامه صدای پیشگی مرحوم چنگیز جلیوند؛

از براندو و لنکستر تا وثوقی و محمدرضا گلزار

محمد تقی زاده: چنگیز جلیوند، یکی از شاخص‌ترین دوبلورهای ایران به شمار می‌رود که با عنوان مرد حجره طلایی شناخته می‌شود. نقطه تمایز و برتری این هنرمند در صدای پیشگی و دوبله‌ها، قابلیت تپ‌سازی نقش‌ها بود که می‌توانست صداهای مختلفی را به وجود آورد؛ به طوری که از خود آثار ماندگار و بی‌نظیری را بر جای گذاشت. بهترین توصیف درباره این بخش از خلاقیت هنری گفته‌ای از خود اوست: «من در حجره‌ام می‌دانم کدام تار صوتی مخصوص چه نوع صدایی است و همه اینها تحت کنترل خودم است.» جلیوند از تن صدایش استفاده‌های مختلفی می‌کرد. گاهی تو دماغی حرف می‌زد و گاه به صدایش حجم می‌داد. او تبحر ویژه‌ای در جان دادن به صدای شخصیت‌های خشن داشت و می‌توانست برای هر کدام تپیی متفاوت خلق کند.

علاوه بر تپ‌سازی خلاقانه، ایده‌هایی که جلیوند در جایگاه دوبلور به نقش‌ها اضافه می‌کرد نیز در نوع خود قابل توجه بود. یکی از شکردهای وی برای تپ‌سازی، تغییر لحن در بیان دیالوگ‌ها بود و گاهی دیالوگ‌هایی را دوباره می‌گفت که طنز و شوخی در دل خود داشت و هدفش خوشحالی مخاطب بود؛ شاید بهترین نمونه این هنر آفرینی، صدای پیشگی وی در فیلم «طوقی» در هر دو نقش بهروز وثوقی و ناصر ملک‌مطیعی بوده است.

مدیریت دوبلاژ و دوبله آثار درخشان تاریخ سینما مثل کسی آن بالا مرا دوست دارد، گربه‌ای روی شیروانی داغ، بیلیارد باز، آسمان خراش جهنمی، زنده باد زاپاتا، اتوبوسی به نام هوس، در بارانداز و شیرهای جوان در کارنامه جلیوند ثبت شده است. جلیوند در حدود ۱۵۰۰ فیلم خارجی و ۸۰۰ فیلم ایرانی قبل و بعد از انقلاب را صدای پیشگی و به گفته خودش با تمام بازیگران هم‌ذات‌پنداری کرده است.

مشهورترین گویندگی‌هایش در فیلم‌های سینمایی خارجی به‌جای مارلون براندو، پل نیومن، برت لنکستر، ماکسیمیلیان شل، ریچارد برتون، پیترو تول، یول براینر، کلینت ایستوود و دین مارتین و در فیلم‌های سینمایی ایرانی به‌جای محمدعلی فردین، بهروز وثوقی، ناصر ملک‌مطیعی، ایرج قادری و سعیدراد بوده است.

از نظر تعداد فراوانی، بیشترین میزان صدای پیشگی مربوط به هنرنمایی جلیوند در دوبله فیلم‌های برت لنکستر از معروفترین بازیگران دهه ۴۰ تا ۶۰ سینمای آمریکا است: هفت روز در ماه مه، خوی حیوانی، یوز پلنگ، وراکروز، المرگتری، بندباز، جدال در اوکی کورال، پرنده باز آلکاتراز، ده مرد رشید، دره انتقام، از اینجا تا ابدیت، مرید شیطان، وحشی‌های جوان، نابخشوده، دادگاه نورنبرگ، جاده‌های لویسا، حرفه‌ای‌ها، شکار چیان پوست سر، مرد نیمه شب، موسی، گذرگاه کاساندر، آخرین تالو شفق، جزیره دکتر مورو و برو به اسپارتنی‌ها بگو، ۲۴ فیلمی است که جلیوند در آن‌ها جای لنکستر صحبت کرده است.

۱۲ بار جای مارلون براندو

۱۲ بار صدای جلیوند به‌جای صدای مارلون براندو نشسته و با اینکه نقش براندو از حیث فراوانی بیشترین تعداد صدای پیشگی جلیوند به‌جای سوپرستارهای خارجی نبوده، اما توانسته به ماندگارترین آن‌ها بدل شود. وحشی، زنده باد زاپاتا، اتوبوسی به نام هوس، در بارانداز، شیرهای جوان، سایونارا، شب روها، کنتسی از هنگ کنگ، سربازهای یک چشم، تعقیب و شعله‌های آتش، فیلم‌هایی هستند که جلیوند در آن‌ها به‌جای براندو صدای پیشگی و هنرنمایی کرده است.

رکورد با برت لنکستر

از نظر تعداد فراوانی، بیشترین میزان صدای پیشگی مربوط به هنرنمایی جلیوند در دوبله فیلم‌های برت لنکستر از معروفترین بازیگران دهه ۴۰ تا ۶۰ سینمای آمریکا است: هفت روز در ماه مه، خوی حیوانی، یوز پلنگ، وراکروز، المرگتری، بندباز، جدال در اوکی کورال، پرنده باز آلکاتراز، ده مرد رشید، دره انتقام، از اینجا تا ابدیت، مرید شیطان، وحشی‌های جوان، نابخشوده، دادگاه نورنبرگ، جاده‌های لویسا، حرفه‌ای‌ها، شکار چیان پوست سر، مرد نیمه شب، موسی، گذرگاه کاساندر، آخرین تالو شفق، جزیره دکتر مورو و برو به اسپارتنی‌ها بگو، ۲۴ فیلمی است که جلیوند در آن‌ها جای لنکستر صحبت کرده است.

نوستالژیک‌ترین: پل نیومن

پل نیومن هر چند در جایگاه سوم رده فیلم‌های جلیوند از نظر

